NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Na svitlobo dane od krajnske kmetijske družbe.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VII. V sredo 26. kimovca (septembra) 1849. *List 39.*

Tri nar poglavitniši napčnosti naših kmetíj.

Res je, de na svetu ne more vse popolnama biti. Tudi kmetíje tedej ne morejo vse v takim stanu biti, kakor bi imele biti. Dokler bo svét stal, bojo dobre in slabe polja, bojo bogati in revni kmetje. Namen tega pisanja tedej ni, celi svét takó poravnati, de bi vse brez razločka dobro bilo, ampak namen teh verstíc je le: splošne rane odkriti, na kterih naše kmetovanje hira, in pokazati, kakó bi se te rane saj po večim in kjer je mogoče, zaceliti dale, de se naše kmetíjstvo sploh povzdigne na višji stopnjo, na kteri so pridelki obilniši in dobiček veči. Poslušajte tedej, kar vam bom povédal, in storite samí, kar boste za dobro poterdili, in priporočíte tudi svojim sosedam, ki so menj brihtni, de vas posnemajo, kolikor jim je moč.

Ena nar poglavitniših napčnosti našiga kmetovanja je sploh preplitvo oranje. Večidel naših kmetov noče spoznati velikiga dobička globokiga oranja, kér pravijo: „ako globoko orjem, veržem s plugam mertvo zemljo vunkaj.“ Res je, de s globokim oranjem se mertva zemlja na dan pripravi, — to pa nič ne škodje, kér živa zemlja, v ktero séme in po tem koreninice pridejo, spod pade in jim potrebno rejo daje; o tem času pa, ko žito zorí, bojo zvernjeno mertvo zemljo, ktera od zgorej leží, zrak, rôsa in dež oživili in rodovitno naredili. Kader, postavim, se en štepih (vodnjak) kopá, se sama mertva zemlja vùn meče; če pa nekoliko časa na zraku leží, se oživí in lepo zelenje po nji rase. De mertvo zemljo na dan zriješ, se le pri pervim globokim oranji zgodí, pri drugim in tretjim ne več. In, prijatel! kdo ti pa pravi, de moraš že pri pervim oranji pregloboko seči? Tega ne! Orji pervo léto globokeje, ko si lani oral, — drugo léto spet globokeje, in takó naprej, de si, če je zemlja zató, sčasama 8 do 9 palcov globoko v zemljo prišel. Drugači pa se mora ilovka, drugači pešenka orati. Če bi ti ilovko preplitvo, in pešenko pregloboko oral, bi si škodo delal. Vsaka mora po svoji lastnosti orana biti. Ilovka ima letó lastnost, de ona zavoljo svoje terdobe dež, rôso in snežnico teško v-se vzame, in če jih je popíla, jih dolgo ohrani, voda v nji se skisa, in séme — namest de bi se scimilo — gnije, in če se je le scimilo, koreninice gnjiloba rada popade. Ilovko moraš tedej nar globokeje orati, de se zrahljá in voda laglej odceja. Zató je pri nji prav potrebno, de so ogoni (osredki) voski in visoki, razgoni pa globoki in iztrebljeni. Pri ti zemlji so niski ogoni in širokí škodljivi. — Spet drugo šego ima pešenka in drugači jo moraš orati. Ona je prerahla, rada popíje rôso, dež in snežníco; pa že pri srednji vročini ji vse uide in mlade žitne koreninice vsahnejo; zató je ne smeš tako globoko orati, kakor ilovko, de saj pod plugam terda ostane in potrebno moč ohrani. Pri ti zemlji so zató tudi široki in niski ogoni nar boljši.

Pri oranji je posebno tudi na sad gledati, ki ga seješ ali sadiš, kér nektere sémena zunej zemlje, nektere v zemlji sad prinesó, kakor korenje, repa, krompir. Takim sémenam se mora prav globoko orati; če globokeji je zemlja rahla, bolj te sorte sad rase.

Nar boljši čas za globoko oranje je pa sploh v jeseni, predin zima nastopi; kér zmerzlína nar hitrejše mertvo zemljo zrahljá in jo takó z rodovitno zemljo pomeša. Če pride po globokim oranji na pešeni zemlji veliko kamnja na verh, je tudi pozimi, če ni zemlja preveč zmerznjena, nar pripravniši čas, kamnje z njive spraviti in takó zemljo očistiti.

De pa zamore kmetovavec globoko orati, mora imeti dobro orodje in močno živino. Dokler mora kmet s slabim plugam in slabo živino orati, ni v stanu takó globoko orati, kakor je potrebno. Vunder tudi z majhno živino zna kmet globoko orati, če bolj tanjke brazde reže.

Dobro in umno napravljeno orodje in močna živina ste tedej poglavitni podpori dobriga kmetíjstva. Vsaki si res ne more vsiga tega napraviti, pa bolj premožni kmetje naj se saj preskerbijo s tem, in tudi menj premožni naj išejo po vsih potih, de si svoje kmetíjstvo sčasama v boljši stan pripravijo. Tudi počasi se pride s trudam delječ.

Globoko oranje naj vam bo tedej prav živo priporočeno, kmetovavci! Gotov dobiček vas bo podučil, de je ta svèt dober svèt. Le pomislite, de je oranje izrušenje in zrahljanje terde zemlje, de zamore s podnebja vse, kar ji rodovitnost da, v-se vzeti in po pravi primeri ohraniti. Če globokeje orješ, več si pridobiš sčasama dobre zemlje na njivo, in naše polje bo sploh veliko boljši in rodovitniši postalo, kakor je dosihmal bilo.

(Konec sledí.)

Jurče razlaga svojimu strícu
cesarski patent od 4. sušca zastran desetíne, tlake in druzih dávšin.

Trinajsto pismo.

Ljubi stric!

V 23. §. je rečeno, de kdor hoče, zna tudi celo šumo, ki jo ima za odškodovanje plačati, ali na enkrat ali v nekterih brištih plačati, de je tako potem njegov grunt popolnama osvoboden ali sfrajan, in se takó znebí, čimže plačevati. To se bo pa takó porajtalo, kakor se pri hranilnicah (šparkasah) godí, kjer se izposojeni kapital tudi večkrat tako nazaj plačuje, de se vsako léto neki del kapitala s čimži vred nazaj plača. Samó to se ne sme misliti, kakor nekteri zmešani ljudjé mislijo, če 20

lét čimže po 5 od 100 plačujejo, je samó s temi čimži o dvajsetih létih cela šuma poplačana! To bi bilo le takrat mogoče, ako bi ne bilo treba od kapitala nič čimža plačevati; po tem bi se s takim létnim plačilam v 20. létih vès kapital poplačal. Tudi takó bi se dal celi kapital samo s čimžem poplačati, če bi bil létni čimž takó visok, de se v 20 létih kapital že s tem poplača, kar se je čez 5 od 100 vsako léto plačalo.

24. postava tega patenta varje tiste posodnike škode, ki imajo od grajšín kak dolg terjati. De bojo grajšine po vzdignjeni desetíni, tlaki i. t. d. veliko zgubo terpéle, je očitno, kakor beli dan — ali to ne more drugač biti; vsak mora kaj na oltar domovíne položiti in s zlato vago se ne more vse tako na tanjko prevagati, kakor marsikteri hoče.

Grajšine, ki so veliko desetíne in tlake imele, bojo veliko na svoji poprejšnji vrednosti zgubile; tedej mora tudi postava zató skerbeti, de tisti, ki imajo na grajšino kak dolg vtabuliran, ob svoj denar ne pridejo. To bi se pa utegnilo zgoditi, če bi grajšak, ki je zlo zadolžen, po odškodovanji dobljeni denar v svoj žep vtaknil, grajšino pa potem, kér ima morebiti več dolgá, kakor je vredna, svojim posodnikam prepustil. De se pa taki mogoči goljufii v okom pride, zató je postava v 24. §. dana, namreč: kader se bojo grajšinam odškodovanski denarji izplačevali, se ima na njih dolgé gledati, de se pravíce tistih ne poškodovajo, ki imajo od njih kaj terjati. Zatorej mora tudi vse, kar imajo grajšine za odškodovanje od svojih nekdanjih podložnih terjati, v očitnih gruntnih bukvah zaznamovano biti. Takó se bo natanjko vedilo: koliko bo dohodkov grajšini prišlo za odškodovanje, — koliko pa nasproti je tudi dolgá grajšinskiga.

Lejte, ljubi stric! takó se je za vse pri ti postavi skerbélo, de nihče ob svoje pravíce ne pride.

Vaš zvest Jurče.

Ponovljen rodoljubin klic.

Ni davnej kar smo v Ljubljanskih nemških novícah očitno pritožbo čez sirovost in neotesanost kmečkih fantov brali, ki so na Šmarni Gôri dva Ljubljančana s kamnjem metali in jih z navadno zabavljivo besedo „škric“ zmerjati začéli, akoravno sta mirno svojo pot šla in jim ne ene žale besede dala. In kar se je tema mestnikama zgodilo, se zgodí tolikokrat po deželi, de nas je sram od tega govoriti. Neizrečena je sirovost nekterih ljudí po kmetih, in žalostniga serca moramo rêči, posebno pri nas na Krajnskim. Bog obvari, de bi hotli mi sirovost nekterih mestnikov zakrivati, marveč jo očitno rečêmo, de imamo tudi v mestih neotesanih ljudí dovelj, — tode kaj taciga se vender nobenimu kmetu ne zgodí, če v mesto pride, de bi ga kdo brez vzroka na ulicah zmerjati ali s kamnjem metati začel!

Mestnik ne sovraži kmeta, zakaj bi nek kmet mestnika sovražil? Ali morebiti zató, de mu njegove pridelke kupuje in de iz mesta denar nosi? Ali morebiti zató, de se njegovi otroci v mestu izučijo mnogoverstnih vednost, s kterimi si po tem kruh služijo? Ali morebiti zató, de se rokodelci le v mestih svojiga rokodelstva boljši naučijo, kér je znano, če kdo na deželi kaj lepiga in dobriga napravi, se je to od mestnih mojstrov naučil. Ali morebiti zató, de se učeni ljudjé v mestih trudijo, de se nove rečí znajdejo v prid kmetijstva? Ali so prosti kmetje ali pa učeni možjé znajdili več koristniga kmetijskiga orodja? Ali so kmetje prinesli krompir, turšico in druge sadeža v naše dežele, kteri nam živež dajejo? Vsaki vé, de ne! Neumna je tedej prevzetnost tacih kmetov, ki mislijo, če bi njih ne bilo, bi mogli mestniki poginiti!! Kaj taciga tudi noben pameten kmet ne misli, kér dobro vé, če bi vsi ljudjé kmetovali, komú bi pa pridelke prodajali in od kod denarje jemali? S čem kupili, česar sicer človek potrebuje za obléko in mnoge druge potrebe?

Kakor je tedaj kmet na svétu potreben, ravno takó in clo nič menj so potrebni tudi mestniki eniga in druziga stanú, če lih ne orjejo, kopajo, sejejo, žanjejo in kosijo, pa druge rokodelstva in opravíla opravljajo, ki so nam vsim skupej k življenju potrebni. Od potrebe dušnih pastirjev, zdravnikov, pravdnih dohtarjev i. t. d. brez kterih tudi kmetje ne morejo obstati, še clo ne govorimo ne.

Neumna, neizrečeno neumna je tedej tista slepa prevzetnost, po kteri en človek druziga zaničuje, brez pomislika, de bi eden brez druziga shajati ne mogel.

Kér se pa vunder tacih prevzetnežev ne manjka, od kod neki to pride? — — Od tod, kér niso ljudjé dovelj podučeni, in tedej sirovi in neotesani ostanejo vse svoje žive dní.

Nektere ljudstva so že po rodu mehkejiga sercá, — taki ljudjé se dajo že z malim podukam bolj priljudne storiti. Kteri so pa bolj terdiga sercá, pri téh je več poduka in skerbniši izréje potreba.

Tega nihče ne more reči, de je pri nas keršanski nauk v cerkvah zanemarjen; mi imamo vsako léto po celi deželi veliko tavžent dobrih vse hvale vrednih pridig; tudi molitevnih in pobožnih bukev imamo dovelj, in zlo med ljudstvo razširjenih, — — in vender se toliko pritožb domačih in ptujih sliši in bêre čez nepriljudno zaderžanje naših rojakov!

To nam tedej očitno kaže, de s keršanskim naukam, kterige sicer za pervi potrebni poduk spoznamo, — in z molitvinimi bukvami, brez kterih pravi keršanski narod tudi ne more biti, vender še ni vse opravljeno, dobriga in priljudniga človeka storiti in ga omikati. Še nekaj druziga nam je neizrečeno potreba, brez kteriga nikdar naš narod ne bo potrebne stopnje v omiki dosegel — in to so šole, šole, dobre šole.

Brez šol bo ljudstvo vedno zanemarjeno ostalo, nej rêče kdo kar koli hoče, — skušnja očitniši govorí, kakor vse besede!

Možjé, ki imate v šolskih rečéh govoriti, — duhovniki, kterim je skerb izročenih ovčič naložena, — pametni kmetje in župani, kteri vidite sirovost mladosti in odrašenih, — za božjo voljo Vas prosimo: potegníte se z vso gorečnostjo za napravo šol, in sicer dobrih šol!

Dokler pa šol ni, priporočujte in delíte gospodje po deželi! zlatiga denarja vredne bukvice, ki jih je rajnki gosp. Klančnik spisal pod imenam: „Napeljevanje k pobožnimu življenju in lepimu zaderžanju.“ — Te bukvice so prave zlate jabelka, prava dušna paša! In vender s žalostjo vidimo, kakó se te neprecenljive, po povelji prečastitiga Ljubljanskiga knezo-škofa poslovenjene bukvice v prahu pri bukvarjih neprodane valjajo, druzih veliko menj potrebnih se pa drugi in tretji natis napravlja!

Te bukve pri spraševanji razlagati, njih poduke prav globoko v serca mladosti vtisniti, bo neizrečeno veliko dobriga — takó potrebniga sadú rodilo. Bog Vam bo poplačal Vaš trud in prizadevanje, domovína pa Vas bo imenovala svoje dobrotnike!

Tolažba v koleri.

Nek francozk zdravnik je unidan v zdravniškim časopisu po mnogih skušnjah poterjeno tolažbo razglasil, ktera ima zares veliko resničniga v sebi, in zasluži sploh oznanjena biti. Takóle se glasí: „Vsaki, kdor pri pervih znamnjih bolezni berž pomoči iše, zna med 100krat 99krat upanje imeti, se ozdraviti. Kdor pa predznamnja kolere 24 ur zamudí, pa le 50krat med 100krat. Med 3 bolniki, ki so mladi in močne postave,

se dva ozdravita — med 2 bolj odrašenima eden, — med 3 ali 4 starimi eden. Večidel je vsaki sam kriv, če umerje. Kolera napada visoke gospode in proste ljudí, bogatína in reveža. Kdor poprej ni driske imel, se bo med 100krat 99krat ozdravil. Kdor berž v začetku driske pomoči iše, se bo med 100 krat 99krat ozdravil. Vsaki zdravnik naj tó na vès glas oznanuje in ljudém trobi, de ga bojo tudi gluhi slišali. Na pomočke, ktere nekteri hvalijo, de ljudí kolere obvarjejo, se ni nič zanašati. Nar gotovši pomočki zoper kolero, de človeka ne napade, so: zmérno živeti v jedi in pijači, prehlajenja se varovati, in bolezni se ne bati. Kdor se tega trojniga zvesto derží, se nima kolere bati, in čeravno ga driska napade, jo bo zdravnikova pomoč kmalo pregnala. Kolere nalésti, naj se nihče ne boji; kolera je malo kdaj nalezljiva.“

Glas iz Štajarskiga.

Serce me močno poganja, Vam s kratkim nektere verstice dopisati. Ljubljeno Ljubljano vidim noč ino den — domorodni duh njenih plemenitih sinov véje vedno krog mene: pojdi tedaj to písmice ondi, kamor si serce želí, pa kmalo ne more. Prijazni Ljubljanini obudki v mojih nedrih, kakor jih čedalje bolj čutim, mi pač le vender živo razodevajo, da je poglavitno mesto v sredíni Slovenije le čisto slovensko*), da mu druziga ni treba, kakor da mu krepek podbodek z visočine — od vlade — pride; ali, dokler tega ni, da bode pravi národni duh se sam po svoji vlastni moči sicer kesneje razvijal, pa vender le srečno razvil. Da še imenitniši vtiske, ktere je Ljubljana v meni včínila, oznanim, brez vse hlimbe in prilizavščine povém: Snaga mesta — krasnost cerkev — somérnost hiš brez revnih kóč vmes — velika prostranost teržišč — rednost ulic, ino potler, kar še je več vredniga, izgledno zaderžanje ljudí: pobožno po cerkvah, pošteno po kerčmah brez vsih v večih méstih navadnih nespodob ino negod — ino vljudno v javnim obhodu, ter očevidna marljivost ino délavnost, pač práva obertnost, ktera posebno Krajnce olikuje, mi je jako v očí ino serce séglo, da se s terdnim presvedočenjem na svoj dom vernem: Ljubljana je vredna, središe Slovenstva biti. Kedar sim se ob povratku po železnici niz Save proti „zidanimu mostu“ peljal, ino visoke gore sive skale, kakor velikanske gradove večniga Stvarnika v nebo sterméti vidil, sim si mislil: „ravno tako močno stoj ino se spenjaj po cesarski besedi oživljena Slovenska narodnost, kakor je čez léto ob prevratih skoro vsih rečí obstala naša zvestoba do cerkve ino vlade, ko so drugej duhovnike in oblastnike preganjali in izganjali“ — kar hlapón vis Savino mimo Vlaških toplic do prijetniga Celja prisope, kjer mi veselo na ušesa glas zadoní, da se je tukaj v nedeljo izverstno v gledišu igrala: „Županova Micka.“ Slava tedaj Ljubljani Slava Celju — Slava vsim domorodcam! Od veselja mi je serce kipelo, vse to ob kratkem ino pervokrat viditi ino čuti, in že mi je v Račah blizo doma z voza stopiti, kar me ob treh popoldne velika nagloma vstavši vihta v Frauheim podí — ino liti ino vihréti je začelo, da je bilo strah — ino drugo jutro, o prečudo! — 18. kimovca — se na našem Pohorji belí — snég!

Da! da! létašnja vinska tergatva bo pri nas slaba; že čez mesec močerno, hladno vreme, pred pa kvarne toče, takó da zdaj še negodno grozdje zlo gnije; namesto vinca pa bomo imeli tolkle — jabelčnice ino hruškovca, kér nam je mili Bog sadja obilo dal. Stern ni posebno obrodíla, krompir pa se na mnogih mestih že tudi kazí. Pred enim tednam je za Ptujem proti Ormožu neizrečeno strahovitna toča šla, ino veliko škodo napravila. Blizo tri ure je blisk za bliskam sékal, takó da se je ondešnje nebo v kervavi žerjavici plavati zdelo.

V Cirkovcih, eno uro dalječ od Rač (Kranichsfeld) že črez 14 dni bljuvna griža, ali če jo kdo hoče kolero imenovati, silno hudo razsaja. Bog nam pomagaj, če se vreme ne spremení! Vender upamo, de se nas bo milostni Bog usmilil — in da se solnce ne bo že otàmnelo k sodnimu dnevu, kakor je prerokovanje nekiga, ki je tudi krompir jedel — po našim pregovoru.

Cafov.

*) ? ?

Vredništvo.

Novičar iz Ljubljane.

Naše c. k. deželno poglavarstvo je razglasilo v nemškim Ljubljanskim časopisu posebno pohvalo in zadovoljnost gosp. nadvojvoda Albrehta s slovesnim sprejémam, kteriga so Krajnci po celi poti in v Ljubljani mu pri početji železnice skazali. — Železnica nam pripelje in odpelje zdej vsaki dan veliko ljudí, še več pa blagá, kteriga v kolodvoru toliko skupej pride, de so shrambe že premajhne. V nedeljo se je samo za kratek čas več sto Ljubljančanov po železnici peljalo, ki so se na mnogih postájah (štacijonih) po deželi razkropili in veseli dan vživali. Kerčmarji bojo po vsih téh krajih zdej dobro stali, posebno pa tisti, od kterih se bo zvedilo, de gostove z dobro robo prijazno postrežejo in ki imajo čedne gostivnice. Marsikteri, ki bo v tem druge prekosil, zna o malo létih obogateti; zakaj že je dobro znano, de od Prage do Ljubljane je ni prijetniši vožnje, kakor je ta med Celjem in Ljubljano. Tudi kmetam dopade vožnja po železnici, kterih smo v nedeljo veliko v vozovih vidili. Cena je niska, in „lukamatija“ je šembrano živ konj! „Novíce bojo drugo pot oznaníle ceno in čas vožnje med Celjem in Ljubljano v slovenskim jeziku, de ju bojo tudi tisti vedili, ki ne znajo nemškiga razglasa brati. Sicer pa pričakujemo, de bo vodstvo železnice ceno vožnje kakor tudi njeni odhod in príhod tudi v slovenskim jeziku razglasilo za veliko množico tistih ljudí, ki bojo železnici tudi kaj skupiti dali, pa nemškiga ne umejo. — Še zmirej se govorí, de bojo Cesar še ta mesec, ali pa v začetku prihodnjiga in sicer — kakor nekteri pravijo — 4. dan oktobra skozi Ljubljano v Terst šli, podstavni kamen Teržaškiga kolodvora s Svojo roko položit; toliko je gotovo, de imajo zlatarji in blazínarji v Terstu z vojniško barko “Kurtatone“ imenovano, že čez in čez opraviti, jo spodobno olišpati za sprejém Cesarja. — Mnogo se govorí in tudi v časopisih se bere, de ima v Ljubljani vladarski shod (Fürstencongress) biti, h kterimu — se pripoveduje — bojo prišli naš Cesar s Svojimi ministri in vladarji Laske dežele s Papežem vred, vlado Laških deželá v red djati. Kér sta pa že dva Laška vladarja pred nekimi dnevi skozi Ljubljano na Dunaj šla, ne bo mende iz tega shoda v Ljubljani nič. — V četertek zvečer je pripeljal posebni vozovlák (Train) po železnici tiste vojake našiga domačiga regimenta, ki so bili v Komornu vjeti. — V saboto je bilo v nemškim Ljubljanskim časopisu oznanjeno, de imate po ministerskim ukazu v Ljubljani slovenski šoli kriminalniga in deželniga prava nehati, v kteri sta rajnki gosp. Mažgon in pa gosp. Dr. Lehman pretečeno léto učila, in de se imate te dve šoli Graškimu vseučilišu pridjati. Te dve lani vstanovljeni šoli ste sploh veljale za veselo znamnje, de bo sčasama celo pravdoslovje v Ljubljano prišlo, pa poslednji razglas je močno skalil ta up, če visoko ministerstvo ni tega ukaza le začasno dalo, dokler se prihodnja vseučiliška naprava za različne kronovíne za gotovo ne sklene in ne dožene: ali bo prišlo v Ljubljano vseučeliše ali ne. Če so vsi drugi poduki pravdoslovja (Jus) v nemškim jeziku, bi bilo vender silno potrebno, de bi se uk iz kriminalniga in deželniga prava v slovenskim dajal, kér bi

bilo potem vradnikam v slovenskih deželah neizrečeno polajšano, v pisarnicah, kjer bojo imeli z ljudstvam opraviti, domači jezik gladko in brez težave rabiti. — Pretečeni teden je šla k presvitlimu Cesarju prošnja Ljubljanske srenje za vseučeliše in za realno šolo v Ljubljani, v kteri se ima mladost pervín mnogih rokodelstev in obertnjistva učiti. Želje so, de bi Cesar to prošnjo vslišali in v nji z ministram úka v prid Krajncov in naših bližnih sosedov blagovoljno sklenili. — Kolera nam v Ljubljani še zmirej, hvala Bogú! prizanesuje; dosihmal je še le redko kdo zbolel in umerl. — Kakor za druge dežele so prišle iz Dunaja pred tremi dnevi tudi za krajnsko deželo postave, po kterih se ima cesarski patent 4. sušca t. l. zastran. desetíne, tlake in druzih davšin dogotoviti, in gosp. Dr. Ulepič je za predsednika téh komisij postavljen, ktere bojo te imenitne kmetiške rečí v red djale. V teh postavah so vodbe natanjko popisane, po kterih se imajo na Krajnskim te rečí presoditi in po kterih se imajo zató postavljene komisíje ravnati. Kér bojo za našo deželo te postave v domači jezik prestavljene, moramo pri ti priložnosti očitno željo razglasiti, de nej se natanjko, in kar se nar bolj da, lahko umevno prestavijo, de se v takó imenitni reči nobena pomota ne zgodí.

Novičar iz mnogih krajev.

Komoranska terdnjava se še ni podála. Naša armada se tedej že močno pripravlja, jo s silo vzeti; okoli 70,000 mož, med kterimi je 18,000 Rusov, stojí krog Komorna, — neizrečeno velike bombe, več sto lestvic (lojter) za naskok terdnjavniga zidovja in mnogoverstno topniško orodje je pripravljeno za napad še nikdar premagane in za to terdovratne terdnjave, v kteri zdej zapovedujeta grof Pavel Esterhacy in grof Oton Zichy. Če je res, kar se je včeraj slišalo, de na svèt miloserčniga Radeckiga se bo po izgledu Benetk tudi Komoranski armadi prizanêslo, če se dobrovoljno podá, je upati, de se bo brez vojske Komorn podvergel. — Dunajčanje slavniga Radeckiga na vse viže časté; v saboto je mestna srenja njemu na čast napravila krasno kosílo, h kterimu je prišlo čez 300 gostov, in ktero je okoli 7000 gold. veljalo. — 17. dan t. m. so pripeljali na Dunaj iz cesarske denarne kovačnice v Kremnicu na Ogerskim 12,000 cekinov in 50,000 dvajsetic. — 18 mescov je pretêklo, kar iz te denarne kovačnice ni ne vinarja na Dunaj prišlo; to je tedej po 18 mescih perva šuma. Sčasama bo vender srebernina spet na dan prišla, kér se je tudi zaupanje do banknotov spet takó povzdignilo, de dvajsetice v primeri k banknotam zdej nimajo več višji cene, kakor 5 do 6 pri sto goldinarjih, in pričakuje se, de bojo ob kratkim dvajsetice in bankanoti spet popolnama enake cene. V Pragi se že vidi precej sreberniga denarja med ljudstvam. — Pretečeni teden so prišli iz Slovaškiga poslanci na Dunaj, Cesarja in ministre prosit, de naj se tudi Slovakija od Madžarskiga loči in za samostalno kronovíno postavi; iskreni rodoljubi Hurban, Stur in Borik so sostavili v ta namen prošno pismo, čez ktero nekteri Dunajski časopisi zlo zabavljajo, nekteri ga pa hvalijo, kér eni hočejo, de naj Ogerska dežela nerazdeljena ostane kakor je bila, drugi pa, de naj se po različnosti narodov loči. Sliši se, de so se poslanci upa polni v domovíno vernili in de so silno veseli tudi zató bili, kér so Cesar in ministra Bach in Thun ž njimi po slovansko govorili. Dunajski časopis „Presse“ svarí časopis „Ost-Deutsche Post“, de naj vender enkrat popustí sovražtvo in vedno natolcevanje zoper slovanstvo! — Papež so 4. dan t. m. zapustili Gaeto in se v Napolitansko mesto Portiči podali, in primerilo se je, de so na ravno tistim mestu iz barke na deželo stopili, kjer je pred 19sto léti sv. Peter pervikrat na Napolitansko zemljo stopil. Nič se še gotoviga ne vé, kako se bo štrena na Rimskim zmotala, ktero je Napoleon, predsednik Francoske republike, s svojim poslednjim razglasam takó zmešal, de je zdej s Papežem, s duhovni in z ljudstvam navkriž. Sliši se, de hočejo Francozje svojo armado, ki jo imajo na Rimskim, pomnožiti; ravno to se tudi od avstrijanske armade sliši. — Na Nemškim se tudi klopčič spet bolj zavija: Prajs hoče na vsako vižo s svojim trijednim kralestvam Nemčíjo pod svojo oblast spraviti. — Dr. Rieger, Ceški poslanec pri deržavnim zboru, je zastran obdolženja, de se je v Parizu naklepam za razdjanje Avstrije pridružil, po časopisih oznanil: de je vse to gerda laž, in de je tisti protokol pri knezu Adamu Czartoryiskimu, v kterim tudi njegovo imé podpisano stojí, znajdena reč, zoper ktero bo opravičenje pri sodbi terjal. — Nekteri Slovani na Dunaji so se z g. Šafarikam k banu Jelačiču podali, in mu potrebe in vošila slovanskih narodov razodéli. Ban je prijazno odgovorjal in vse za našo srečo dobro govoril. Bog daj! — Minister kmetijstva je ukazal, de naj se skozi in skozi poleg železne ceste drevesni plot zasadí, in v to zasájo naj se posebno murbne drevesa (za povzdigo židoreje) vzamejo. To je lepa in koristna naprava! — Minister uka misli že to léto začetno realno šolo v českim jeziku v Pragi napraviti. Tudi ta namen je hvale vreden, ker realne šole so za poduk mladih rokodelcov silno potrebne in zamorejo svoj namen le takrat doseči, če se podúk v takim jeziku dajè, de tudi prosto ljudstvo zamore te šole obiskavati. — Kolera je zdej skorej po celi Evropi; posebno hudo razsaja na Francozkim. V Terstu je umerlo dosihmal 395 ljudi. — Na Erdeljskim (Kronstadt, Hermanstadt) se je goveja kuga začéla. Le ojstre postave zamorejo razširjenje te kužne bolezni zatréti, ktera je na Rusovskim domá, in se po živini, ki jo iz teh krajev prižénó, v naših krajih vžge. Pozebno pazljivi morajo tedej zdej bližni kraji Erdeljskiga (Siebenbürgen) biti!

☞ *Prošnja vredništva.*

Že večkrat smo opomnili, de spisov brez oznanjeniga pravíga iména in stanú dopisnika ne moremo v Novíce jemati. Vsaki gosp. dopisnik naj tedaj podpiše svoje imé saj na pismo, ki ga nam piše, in če noče v natisnjenim sostavku podpísan biti, naj nam to oznani, de damo njegov sostavek ali brez vsiga podpisa ali s kakim zmišljenim podpísam v Novíce. Vredništvo pa mora dopisnika poznati, de vé, pri čem de je. Vredništvo ne zapopade, zakaj de se nekteri bojé svojiga iména v pismu podpisati, če je to, kar pišejo, pametno ali resnično. De pa vsak noče po svojím pravim iménu v časopísih znan biti, to pa že zna biti in tudi ni napčno. Zató se vredništva vselej tako ravnajo, kakor gosp. dopisniki želé. — Te dni smo prejeli dober sostavek pod iménam »strašna prihodnost« brez podpisa; radi ga bomo dali v Novíce, tode gosp. dopisnik nam mora popred svoje imé na znanje dati.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani 22. kimovca.		V Krajnji 21. kimovca.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	20	2	21
1 » » banaške	2	26	2	33
1 » Turšíce	—	—	1	42
1 » Soršice	—	—	1	57
1 » Rèží	1	27	1	30
1 » Ječmena	—	—	—	—
1 » Prosa	1	5	1	7
1 » Ajde	—	—	1	24
1 » Ovsa	—	55	—	50

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*